

РЕРР: Пенсия без граници в ЕС

Европейската комисия представи плана, който ще позволи на гражданите в съюза да се осигуряват във фондове извън държавата им

Паневропейски пенсионен план, който да бъде достъпен за всеки гражданин на ЕС. Идеята не е нова, но едва в края на юни Европейската комисия публикува дългоочакваното предложение за РЕРР (Pan European Personal Pension Product – паневропейски персонален пенсионен продукт). Този план се обсъжда още от 2012 г. Основната разлика между идеята тогава и сега е, че паневропейската пенсия няма да е заместител на задължителната допълнителна осигуровка в частен фонд или към държавата. Тя ще се прави по желание на клиента, така че ще е по-скоро алтернатива на доброволните пенсионни дружества. Идеята е да се предостави по-голям избор на европейските граждани за спестявания за старини, като се осигурят по-конкурентни, сигурни и прозрачни продукти.

Какъв е пазарът

Според изследване на Европейската комисия обемът на личните пенсионноосигурителни схеми в ЕС ще нарасне от сегашните 700 млрд. евро до 2.1 трилиона евро през 2030 г., ако РЕРР се развие. Очакванията на комисията са поне половината от потенциалния ръст на пазара да бъде генериран именно от РЕРР, особено ако се имат предвид данъчните облекчения за паневропейския продукт, които се предвиждат. Пенсионни продукти по РЕРР ще могат да се предлагат от застрахователни компании, управляващи дружества и инвестиционни фондове, стига те да са получили съответното разрешение за това от Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA). Последният също ще осигурява контрол върху предлаганите продукти и ще може да преустановява предлагането на дадена пенсионна схема, в случай че тя вече не отговаря на изискванията.

Какви ще са предимствата

На първо място един от най-големите плюсове на схемата е възможността новите фондове да имат по-висока ефективност на разходите, което ще бъде обусловено от големия обем на пазара и икономии от мащаба. Казано с други думи - по-ниски такси, повече пари за спестителите (виж карето за сравнение). Другата ценна възможност за по-ниски разходи е предвидената опция фондовете да се дистрибутират изцяло онлайн. Това ще позволи на български гражданин да спестява в голям германски фонд например, като таксата за това ще бъде същата, каквато ще плащат и лицата, живеещи в Германия. Основната цел на РЕРР е именно премахването на границите пред спестяванията според основния принцип на ЕС за свободно движение на капитали.

Потребителите ще могат да избират до пет различни рискови профила, като всички те ще имат техники за защита на инвестицията. Всеки фонд се предвижда да има опция за възстановяване поне на сумата от направените вноски. Потребителите ще могат да променят рисковата насоченост на схемата си или доставчика на услугата веднъж на пет години, а таксата за прехвърлянето ще бъде не повече от 1.5% от положителния баланс по спестяванията. Това е отстъпление от сегашните условия, като в България в момента безплатното прехвърляне на средства е възможно веднъж годишно.

А ако размисля?

Също веднъж на пет години ще може да се променя и начинът на изплащане на вече пенсионирани лица – годишно, месечно или цялата сума. Гражданите на ЕС ще могат да продължат да използват един и същ РЕРР, независимо в коя част на ЕС живеят или работят. Доставчиците на РЕРР фондовете обаче ще трябва да се съобразят със съответното данъчно законодателство на всяка от страните, в които пребивава потребителят. Това е така, защото според предложението на комисията не се предвижда хармонизиране на данъчните режими и всяка държава може сама да реши как и с колко да облага доходността от РЕРР. Към момента пенсионните спестявания в лична партида в България са освободени от данъци.

Всички РЕРР продукти ще бъдат продавани, като се взема предвид финансовото състояние и опита в инвестирането на клиента и му се предоставя документ с ключова информация относно рисковете и профила на фонда. Продавачът ще е задължен да се увери, че подбраният фонд е подходящ за клиента.

Кога да ги очакваме?

Предстои предложението на Европейската комисия да бъде гледано от европарламента и Съвета на Европа. Очакванията са първите РЕРР планове да започнат да се предлагат на пазара 2 години след тяхното евентуално одобрение.

Проблемите, които РЕРР трябва да реши

(1) Високи такси. До момента всички универсални пенсионни дружества, в които за т.нар. втора пенсия се осигуряват 90% от работещите в България лица, или 3.6 млн. души, използват максимално позволените от Комисията за финансов надзор такси. Към момента този горен праг е 4.25% - процент, който се отчислява от всяка направена месечна вноска. По план таксата трябва всяка година да намалява с 0.25 процентни пункта, докато достигне 3.75% през 2019 г. Изключение правят фондът на "Топлина", при който таксата вече е 4%, и "Доверие", при което таксата е с 0.1 процентни пункта по-ниска, но само за клиенти, които са се осигурявали в дружеството повече от 10 години. Трябва да се знае, че тази такса не влиза в изчисленията, които Комисията за финансов надзор прави, за да обяви каква е била доходността на управляваните средства. Тоест, когато за първото тримесечие КФН обявява, че средната доходност на универсалните професионални фондове през първото тримесечие на 2017 г. е била 2.01%, това касае спестяванията, след като от тях са били извадени 4.25% за такса.

При доброволните фондове, които ще са в по-пряка конкуренция с РИРР, първоначалната такса силно зависи от работодателя. Тя може да е 0% за бизнес, който осигурява над 10 000 лица, но в масовия случай е отново 4-4.5%.

(2) Липса на избор – пенсионните дружества у нас имат по един универсален пенсионен фонд. Така потребителят не може да избира в какво да бъдат инвестирани парите му. РЕРР ще позволи клиентите да спестяват в по-нискорискови фондове с ниска, но постоянна доходност, подходящ избор за по-възрастните осигурени. За по-младите пък ще има възможност или да спестяват в по-високорискови фондове с евентуална по-висока доходност. У нас това може да стане с т.нар. мултифондове, за които се говореше активно преди 2008 г. След значителните загуби на пенсионните фондове по време на финансовата криза обаче дебатът по темата и интересът към

подобна услуга сякаш пресъхна.

(3) Инвестиране в свързани лица. За някои от местните фондове има информация, че инвестират в свързани лица, като по този начин изкуствено надуват доходността си. Това означава, че като дойде време за изплащане на пенсии, е възможно да нямат в наличност всичките средства, които са отчетени по партидите. REPP би трябвало да елиминират този риск, като предвиждат по-голяма прозрачност.

(4) Липсата на бенчмарк, тоест всепризнат пазарен индекс или кошница от такива, с които пенсионните фондове да мерят резултатите си. Сравняването с бенчмарк може да помогне потребителите да се ориентират по-ясно дали дружествата са се справили добре с управлението на спестяванията в даден период. Както и дали размерът на таксите не изяжда прекалено много от доходността.